

OECD Employment Outlook 2009: Tackling the Jobs Crisis

Summary in Slovak

Výhľad OECD v oblasti zamestnanosti 2009: Prekonávanie krízy pracovných miest

Zhrnutie v slovenčine

- Výhľad OECD v oblasti zamestnanosti je výročná správa OECD o stave trhov práce a zamestnanosti v zóne OECD.
- Vydanie na rok 2009 sa zameriava prevažne na vplyv finančnej a hospodárskej krízy na trh práce.
- Správa uvádza, že nezamestnanosť sa vo väčšine OECD krajín zvýšila, často až nebyvalým tempom, a v roku 2010 sa očakáva ďalší rast.
- Štúdia skúma spôsob, akým by trh práce a sociálne politiky mohli čo najlepšie pomôcť pracovníkom a domácnostiam s nízkym príjmom preplávať úskalím krízy a zároveň pomôcť chudobným pracujúcim a osobám so zdravotnými problémami udržať si pevnú pozíciu na trhu práce.

Zabránenie d'alekosiahlym následkom krízy na trhu práce

Finančná a hospodárska kríza sa rýchlo presunula do oblasti pracovných miest...

Svetové hospodárstvo sa nachádza uprostred najhoršej finančnej a hospodárskej krízy za posledných 50 rokov, ktorá má pre zamestnancov a rodiny vážne následky. Od druhej polovice roku 2008 mnohé krajiny OECD, ako aj krajiny mimo tejto zóny zaznamenali značný pokles objemu výroby, čo následne viedlo k prudkému poklesu zamestnanosti a nárastu nezamestnanosti. Tak ako počas predchádzajúcich hospodárskych poklesov, stratami pracovných miest sú najviac postihnuté skupiny, ktoré sú na trhu práce aj tak znevýhodnené – mladiství, menej kvalifikovaní, imigranti, etnické menšiny vrátane pracovníkov v dočasnom pracovnom pomere alebo pracovníkov s netypickým zamestnaním.

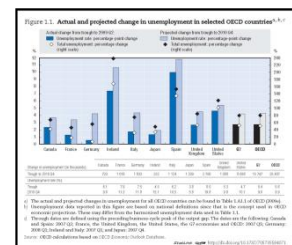
...a krátkodobé výhľady do budúcnosti nie sú priaznivé

Krátkodobé vyhlídky vývoja hospodárstva a trhu práce obklopuje značná neistota. V čase prípravy tejto správy pribúdali náznaky, že to najhoršie už máme za sebou a oživenie je na obzore. Krátkodobý výhľad v oblasti zamestnanosti je však nepriaznivý. Podľa najnovších odhadov OECD by mal rast objemu výroby opäť zaznamenať pozitívny trend až v prvej polovici roku 2010 a tento rast by mal byť až do konca roka len mierny. V každom prípade bude vytváranie nových pracovných miest výrazne zaostávať za oživením výroby. Následkom toho sa bude podľa odhadov miera nezamestnanosti v krajinách OECD počas roku 2010 naďalej zvyšovať a v druhej polovici roka sa priblíži k novému povojnovému rekordu na úrovni 10 % (57 miliónov nezamestnaných).

Hrozí riziko, že cyklický otras v nezamestnanosti sa stane dlhodobým javom, čo by malo negatívny vplyv na trh práce a potenciálnu výrobu

Ak mnohí nezamestnaní upadnú do dlhodobej nezamestnanosti alebo vypadnú z trhu práce, existuje veľké riziko, že prevažná časť tohto veľkého nárastu nezamestnanosti nadobudne štrukturálny charakter. S týmto nevítaným javom sa počas predchádzajúcich recesií stretlo niekoľko krajín OECD. Miera nezamestnanosti sa tu

Obrázok 1.1. Skutočné a predpokladané zmeny v nezamestnanosti vo vybraných krajinách OECD

v porovnaní s úrovňou pred krízou ustálila na novej vyššej úrovni a tento stav pokračoval aj po tom, ako sa objem výroby vrátil na svoju potenciálnu úroveň a trvalo mnoho rokov, kým sa ju podarilo, ak sa vôbec podarilo, znížiť na úroveň pred krízou. K pretrvávaniu tohto stavu dochádza, pretože v dôsledku zhoršujúcej sa kvality ľudského kapitálu a poklesu aktivity pri hľadaní zamestnania sa dlhodobo nezamestnaní stávajú pre zamestnávateľov menej atraktívnymi.

Vlády nedávno podnikli kroky na prekonanie tohto rizika vysokej a pretrvávajúcej nezamestnanosti

Aby sa prudká zmena v miere nezamestnanosti nestala trvalou, rozhodujúcu úlohu z pohľadu prevencie zohrávajú trh práce a sociálne politiky, ktoré by mali napomáhať rýchlej reintegrácii uchádzačov o zamestnanie do pracovného procesu a zlepšovať ich zručností, ktoré by im umožnili prestúpiť do výnosnejších zamestnaní, keď oživenie naberie obrátky. Väčšina balíkov fiškálnych stimulov, ktoré nedávno prijali a realizovali krajiny OECD na zvýšenie agregátneho dopytu zahŕňa *dodatočné* opatrenia v oblasti trhu práce a sociálnej politiky na zmiernenie negatívnych vplyvov krízy na pracovníkov a nízkopríjmové domácnosti.

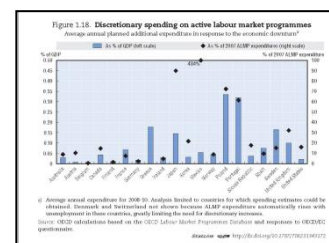
Záchranné siete sa posilňujú...

Prvou obrannou líniou sú záchranné sociálne siete (dávk v nezamestnanosti a sociálna výpomoc), ktoré počas hospodárskeho poklesu poskytujú tým, ktorí stratili zamestnanie nevyhnutnú sociálnu podporu. Hoci na udržanie príjmu mnohých tých, ktorí stratili zamestnanie prichádzajú automaticky na pomoc dávky v nezamestnanosti, ich pokrytie je v niektorých krajinách OECD slabé, hlavne v tých, kde pracovníci na čiastočný úväzok, v dočasnom pracovnom pomere a iní „neštandardní“ pracovníci tvoria výrazný podiel pracovnej sily. Títo pracovníci sú často prepustení ako prví a ich nárok na dávky je nižší. Niekoľko krajín vynaložilo úsilie na rozšírenie pokrytia týchto dávok a v niektorých prípadoch aj na predĺženie maximálnej doby ich poskytovania s cieľom poskytnúť účinnejší komplex opatrení. Pri navrhovaní týchto opatrení je však potrebné postupovať opatrne, aby sa minimalizoval nežiaduci vplyv na pracovnú motiváciu, ktorá by mohla obdobie nezamestnanosti len predĺžiť.

...ako aj výdavky na aktívne politiky trhu práce, potrebné sú však ďalšie opatrenia

Vlády sa zároveň snažia zvýšiť výdavky na aktívne politiky trhu práce (APTP), ktorých cieľom je pomôcť uchádzačom o zamestnanie nájsť zamestnanie. Avšak v porovnaní s celkovými dostupnými finančnými prostriedkami v rámci balíkov fiškálnych stimulov

Obrázok 1.18. Nepovinné výdavky na programy aktívneho trhu práce

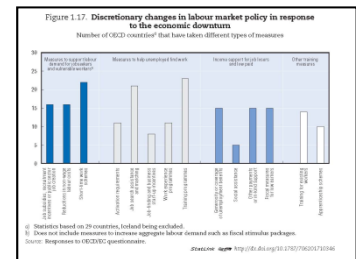

Tabuľka 1.6. Výška dávok v nezamestnanosti

Country	Year 1	Year 2	Year 3	Year 4	Year 5	Year 6	Year 7	Year 8	Year 9	Year 10
Australia	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Canada	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Denmark	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
France	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Germany	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Greece	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
India	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Indonesia	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Italy	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Japan	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
South Korea	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Latvia	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Lithuania	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Netherlands	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
New Zealand	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Norway	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Poland	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Portugal	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Spain	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Sweden	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Slovenia	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Turkey	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
United Kingdom	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
USA	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
OECD average	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01

a rozsahom a tempom, akým ľudia počas súčasnej krízy prichádzajú o prácu sa prostriedky vyčlenené na aktívne politiky trhu práce v mnohých krajinách zvýšili len nepatrne. Vyzerá to ako premeškaná príležitosť. Hoci výzvy vládam k zvýšeniu výdavkov na politiky trhu práce musia mať na zreteli, že v dôsledku skutočného a predpokladaného zvyšovania verejného dlhu čelia verejné financie v mnohých krajinách rastúcim obmedzeniam, možno ich zdôvodniť nákladovou efektívnosťou. Dnes už vieme, čo v tejto oblasti funguje a čo nie. Toto vydanie Výhľadu upozorňuje tiež na nový výskum OECD podľa ktorého by sa mala štruktúra výdavkov na aktívne politiky trhu práce meniť s cyklom s cieľom maximalizovať ich efektívnosť.

Obrázok 1.17. Opatrenia v politike trhu práce ako reakcia na hospodársky pokles

Účinný systém podpory opätovného zamestnania môže v prekonávaní vysokej a pretrvávajúcej nezamestnanosti skutočne pomôcť...

Kľúčovou prioritou je poskytnúť rýchlo narastajúcej skupine uchádzačov o zamestnanie efektívne služby zamestnanosti a dbať o to, aby tí najzraniteľnejší z nich nestrácali kontakt s trhom práce a neupadli do nečinnosti. Mnohé krajiny sa môžu spoliehať na dobrý pokrok dosiahnutý za posledné desaťročie pri realizácii úspešných stratégií aktivačných a vzájomných povinností v rámci ktorých sa pod hrozbou sankcií na oplátku za poberanie dávok a podporu pri opätovnom získaní zamestnania od príjemcov vyžaduje aktívne hľadanie zamestnania, účasť na odbornej príprave alebo zamestnaneckých programoch.

Na tieto predchádzajúce úspechy bude dôležité nadviazať, a neupustiť od aktívnej činnosti len preto, že je menej voľných pracovných miest, ktoré môžu byť uchádzačom ponúknuté. Aktivačnú činnosť je ale potrebné prispôbiť hlbokkej recesii. Počas hospodárskeho poklesu je nevyhnutné naďalej poskytovať základnú pomoc pri hľadaní zamestnania. Firmy, ktoré dokážu využiť nové príležitosti na trhu vytvárajú pracovné miesta aj počas hlbokkej recesie, pričom služby zamestnanosti môžu zohrávať rozhodujúcu úlohu v rýchlom obsadzovaní týchto voľných pracovných miest.

...ale potrebný je určitý posun k princípu „najprv zaškoliť“.

Výskum OECD zároveň naznačuje, že u ľudí s vysokým rizikom dlhodobej nezamestnanosti by bolo vhodné mierne posunúť zameranie a zdroje spojené s aktivačnou činnosťou od princípu „najprv práca“, ktorý mal v období pred krízou tendenciu dominovať, k princípu „najprv zaškoliť“. Toto bude pravdepodobne dôležité najmä teraz, keď svetová hospodárska kríza urýchľuje štrukturálne zmeny v krajinách OECD, pričom opatrenia na podporu nadobúdania nových zručností a odborná príprava môžu zohrávať dôležitú úlohu – zabezpečiť to, aby

pracovníci disponovali zručnosťami potrebnými pre vznikajúce pozície.

*Opatrenia na udržanie dopytu po
pracovnej sile môžu tiež pomôcť, ak sú
dobře zacielené a dočasné*

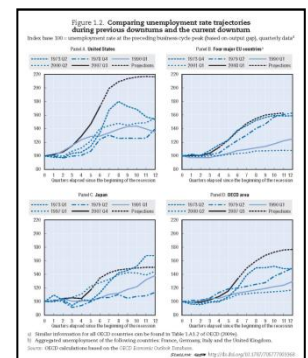
Firmy počas terajšej recesie zasahuje prepád dopytu a výrazné zníženie úverovej schopnosti bánk, čo vedie k hromadným prepúšťaniam. Mnohé krajiny OECD zaviedli alebo zvýšili dotácie podnikov na udržanie alebo prijímanie pracovníkov (napr. krátkodobé pracovné programy, dotácie na zamestnávanie, zníženie príspevkov sociálneho zabezpečenia atď.). V krátkodobom horizonte zohrávajú tieto dotácie pozitívnu úlohu pri podpore dopytu po práci. V minulosti boli však často sužované umítnenými stratami. Aby sa tieto náklady minimalizovali, je dôležité, aby boli tieto programy *dočasné* a *dobře zacielené* na firmy, u ktorých je zníženie dopytu len dočasným javom a na pracovníkov s vysokým rizikom dlhodobej nezamestnanosti. Bez týchto kľúčových atribútov vzniká vážne riziko, že tieto programy budú pri udržiavaní pracovných miest nielen menej efektívne, ale tým, že spomalia potrebnú realokáciu pracovníkov z upadajúcich do expandujúcich podnikov, stanú sa tiež prekážkou obnovy.

Tohoročný Výhľad v oblasti zamestnanosti sa tiež zaoberá procesom vytvárania a rušenia pracovných miest, ako aj mobilitou pracovníkov, a hodnotí ich dosah na rast produktivity. Okrem toho tento Výhľad v oblasti zamestnanosti podrobne analyzuje chudobu pracujúcich a spôsob akým môžu politické opatrenia podporiť pracovnú motiváciu osôb s nízkym potenciálom zárobku a zároveň životnú úroveň ich rodín. Správa skúma aj trendy v oblasti poberania nemocenských a invalidných dávok a analyzuje politiky, ktoré podporujú účasť osôb so zdravotnými problémami na trhu práce.

Kríza pracovných miest. Čo to znamená pre zamestnanosť a sociálnu politiku?

Na obmedzenie sociálnych a hospodárskych výdavkov v podmienkach súčasnej hospodárskej krízy a krízy pracovných miest je potrebná rózna reakcia zo strany vlád. Prvou prioritou je zabezpečiť adekvátnu a dostupnú sociálnu podporu pre tých, čo prišli o prácu a pracovníkov, ktorí ju potrebujú. V niektorých krajinách môže byť vhodné dočasne predĺžiť obdobie poberania dávok v nezamestnanosti alebo rozšíriť pokrytie na neštandardných pracovníkov, a to za predpokladu, že motivácia nájsť si nové zamestnanie nie je zoslabená. Druhou prioritou je rozšíriť účinné aktívne politiky trhu práce, a to tak, aby sa zvýšenému počtu uchádzačov o prácu poskytla potrebná podpora opätovného získania zamestnania a minimalizoval sa nárast miery dlhodobej nezamestnanosti. Základnú pomoc pri hľadaní práce je potrebné poskytovať počas celého obdobia hospodárskeho poklesu, pričom potrebný môže byť aj zvýšený dôraz na odbornú prípravu,

Obrázok 1.2. Porovnanie vývoja miery nezamestnanosti počas predchádzajúcich hospodárskych poklesov a súčasného poklesu

dotácie na zamestnávanie a poskytovanie pracovných skúseností, aby viac znevýhodnení uchádzači o prácu nestratili kontakt s trhom práce. V rámci prípravy na obnovu je tiež dôležité udržať efektívnu ponuku pracovnej sily a odolávať tak pokušeniu otvoriť cesty predčasnému odchodu do dôchodku a invalidným dávkam.

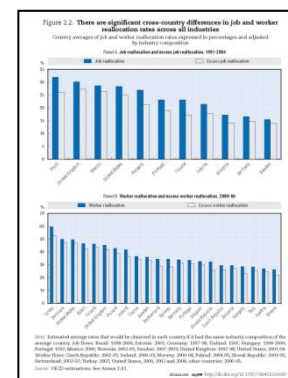
Akým spôsobom vplýva charakteristika hospodárskych odvetví, firiem a pracovníkov na presuny pracovných miest a pracovníkov?

Nové podniky sa neustále vytvárajú, a to aj počas hospodárskych poklesov, a existujúce firmy sa rozširujú, zmenšujú alebo zatvárajú. Počas tohto procesu vzniká veľa pracovných miest, prijímajú sa pracovníci, ale zároveň sa veľa pracovných miest zruší a pracovníci odídu od svojich zamestnávateľov. Medzinárodne zosúladené údaje o hrubých tokoch pracovných miest (t. j. vytváranie a rušenie pracovných miest firmami) a hrubých tokoch pracovníkov (t. j. zamestnávanie a separácie) nasvedčujú, že v krajinách OECD sa každoročne vytvorí alebo zruší v priemere viac než 20 % pracovných miest a asi jedna tretina všetkých pracovníkov sa zamestná alebo odíde od svojho zamestnávateľa. Toky pracovných miest a pracovníkov sa ale v jednotlivých krajinách, odvetviach a pri jednotlivých typoch pracovníkov značne líšia. V krajinách ako sú Spojené štáty americké a Spojené kráľovstvo sú hrubé toky pracovných miest a pracovníkov takmer dvakrát také veľké ako vo väčšine krajín kontinentálnej Európy. Zdá sa, že proces realokácie zvyšuje produktivitu - kým rušenie pracovných miest je vo väčšine krajín viac rozšírené v starších, menej efektívnych podnikoch, vytváranie nových pracovných miest je výraznejšie v mladých, efektívnejších podnikoch.

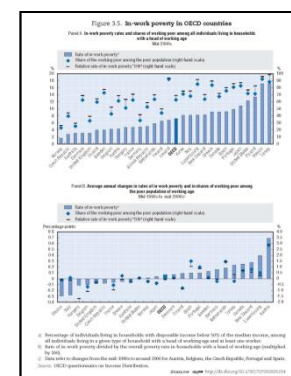
Je práca tou najlepšou obranou proti chudobe?

Hoci zamestnanosť riziko chudoby značne zníži, všetky problémy nevyrieši. V krajinách OECD v priemere 7 % ľudí žijúcich v domácnosti s aspoň jednou zamestnanou osobou, sú chudobní. A hoci chudoba pracujúcich často súvisí s nedostatočnou účasťou na trhu práce v dôsledku veľmi krátkeho pracovného úväzku alebo veľmi krátkych období zamestnanosti počas roka, sú tu aj iné dôležité faktory. Konkrétne je miera chudoby vyššia u rodín s deťmi. V tomto smere hrajú najdôležitejšiu úlohu sociálne transfery, a to práve preto, lebo ich možno zacieliť na najzraniteľnejšie domácnosti – v zóne OECD znižujú mieru chudoby pracujúcich v priemere o polovicu. V rámci týchto transferov môžu byť účinné predovšetkým systémy príspevkov ku mzde zamestnanca, a to ak sú dobre premyslené a kombinované so záväznou minimálnou mzdou stanovenou, či už zákonom alebo kolektívnou dohodou, na strednej úrovni. Avšak nakoľko riziko spojené s chudobou pracujúcich oveľa menej súvisí s hodinovými sadzbami mzdy ako s pracovným časom, trvaním zamestnania alebo zložením rodiny, minimálna mzda ako taká nie je pri zmiernení chudoby pracujúcich až tak účinná.

Obrázok 2.2.
Medzi krajinami existujú výrazné rozdiely v miere realokácie pracovníkov v rámci všetkých odvetví

Obrázok 3.5.
Chudoba pracujúcich v krajinách OECD

Cesty vedúce k invalidným dávkam a cesty von: úloha politiky a individuálne okolnosti

Počet poberateľov invalidných dávok sa vo väčšine krajín OECD zvýšil, a to hlavne u žien, mladých dospelých a u osôb s duševnými zdravotnými problémami. Hoci zdravotné problémy sa javia ako dôležitý faktor prílivu poberateľov invalidných dávok, na udržanie zamestnancov ako aj pre vstup do systému invalidných dávok sú dôležité aj iné individuálne a pracovné faktory. Počet poberateľov invalidných dávok sa v jednotlivých krajinách tiež líši, sčasti je to v dôsledku rozdielnych hospodárskych podmienok a podmienok trhu práce, ale hlavne v dôsledku veľkej rozdielnosti v politike zameranej na zdravotne postihnutých. Nové ukazovatele OECD v oblasti tejto politiky skutočne poukazujú na rozdiel tak vo výške dávok, ako aj v podpore zamestnávania zdravotne postihnutých. V snahe integrovať zdravotne postihnutých formou podporovaného zamestnávania väčšina krajín v poslednom desaťročí sprísnila podmienky nároku na dávky. Je to sľubný vývoj, pretože existujú dôkazy, že veľkorysejšie invalidné dávky sa spájajú s vyšším počtom ich poberateľov, kým komplexnejšie programy na podporu zamestnávania a rehabilitačné programy sa spájajú s nižším počtom poberateľov.

Obrázok 4.1.
Trendy v počte poberateľov
invalidných dávok v krajinách
OECD,
1990 – 2007

© OECD 2009

Toto zhrnutie nie je úradným prekladom OECD.

Rozmnožovanie tohto zhrnutia je povolené iba za predpokladu, že bude uvedené autorské právo OECD a názov originálnej publikácie.

Viacjazyčné zhrnutia sú preloženými výňatkami z publikácií OECD, pôvodne uverejnených v anglickom a francúzskom jazyku.

K dispozícii sú bezplatne v on-line kníhkupectve OECD:
www.oecd.org/bookshop/

Viac informácií získate v Divízii autorských práv a prekladov OECD Riaditeľstva verejných záležitostí a komunikácie: rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Navštívte našu webovú lokalitu www.oecd.org/rights/

